

**ЕНЕРГЕТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА — ОСНОВНА СКЛАДОВА
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Після проголошення незалежності України найважливішою проблемою стало створення і забезпечення системи національної безпеки, в якій провідні місця належать економічній та енергетичним складовим.

Економічна безпека вимагає наявності в державі достатніх ресурсів для реалізації відтворювальних процесів у всіх сферах прикладання суспільно корисної праці, забезпечення стабільності суспільного ладу та незалежності держави відносно можливостей самостійно формувати і здійснювати внутрішню і зовнішню політику. Економічна безпека сьогодні є однією з найважливіших частин національної безпеки України. Економічна безпека держави передбачає стабільність і стійкість національної економіки, її здатність до саморозвитку і прогресу.

Поняття економічної безпеки можна визначити як стан національної економіки, що дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатність задовольняти потреби особистості, родини, суспільства, держави [1].

Економічна безпека держави має внутрішні та зовнішні аспекти. У зовнішньому плані економічна безпека визначає економічну незалежність, економічний суверенітет. Внутрішня економічна безпека обумовлюється валютно-фінансовим, науково-технічним, інвестиційним, енергетичним, продовольчим, техногенним, інституціональним, ресурсним, структурним і транспортним факторами.

Таким чином, рівень економічної безпеки держави, її запас міцності визначаються станом економіки, тією роллю, яку держава виконує у міжнародному розподілі праці, її інтеграції у світову торгівлю.

Як свідчить світовий досвід, успішність економічних ринкових перетворень у тій чи іншій країні у значній мірі залежить від наявності, комплексності та рівня розвитку інфраструктурних ланок, притаманних ринковій, тобто конкурентній економіці.

Фінансово-економічна криза вкотре привернула увагу економістів до інфраструктури та її місця й ролі в забезпеченні стійкого економічного зростання. Ба-

гато країн, у тому числі США та Китай, прийняли програми розвитку та модернізації інфраструктури.

Праці вчених, які були опубліковані в останні роки, дозволили суттєво розвинути дослідження теоретичних і практичних питань стосовно конкурентоздатності національного господарства, ефективного функціонування, особливостей розвитку та напрямків реформування інфраструктурного комплексу. Серед робіт, опублікованих в останні роки стосовно цієї проблеми, можна підкреслити такі [2, 3, 4]. Менш дослідженими виявились проблеми розвитку об'єктів енергетичної інфраструктури в сучасних умовах господарювання.

Метою статті є дослідження проблем розвитку енергетичної інфраструктури з метою досягнення високого рівня економічної та енергетичної безпеки національного господарства.

Велика увага до проблем розвитку інфраструктури пояснюється, по-перше, тим, що вона виступає складовою частиною відтворювального процесу, поглинаючи значну частину капітальних вкладень і трудових ресурсів. По-друге, подальше поглиблення міжнародного поділу праці та посилення інтеграційних процесів у світовому господарстві підвищують навантаження на галузі економіки, які обслуговують суспільне виробництво, створюючи матеріальні умови для нормальної життєдіяльності населення, функціонування суспільних і міждержавних відносин.

Нездатність України модернізувати об'єкти інфраструктурного комплексу знижують ефективність функціонування національної економіки. За деякими розрахунками, навіть у США прямі та опосередковані втрати економіки внаслідок зростання інфраструктурних витрат зросли з 8,6 % ВВП у 2003 р. до 10 % у 2008 р. [5]. На Україні вони значно вищі. У той же час країни Азії, Індії та Китаю вкладають дуже великі кошти в розвиток транспортної, енергетичної, комунікаційної інфраструктури.

Для того, щоб не відстати, Україні необхідно інвестувати значні капітальні вкладення практично у всі сектори інфраструктури.

Практика показує, що збільшення накопиченого інфраструктурного потенціалу сприяє зростанню ВВП. Конкретним прикладом може слугувати виробнича енергетична інфраструктура. Споживання енергетичних ресурсів необхідно як у виробництві товарів, так і у сфері послуг. Ненадійне енергозабезпечення робить ці процеси або дуже затратними, або повністю неможливими.

Роль і значення енергетичної інфраструктури в економіці країни, її зв'язок з усіма сферами життєдіяльності держави і кожної людини дозволяють виділити енергетичну інфраструктуру як одну з найбільш важливих складових підвищення рівня економічного розвитку країни. Політична й енергетична незалежність є взаємообумовленими.

Суть проблеми досягнення енергетичної безпеки полягає в запобіганні загрози своєчасному і повному забезпеченню енергетичними ресурсами населення й економіки та військової сфери у звичайних і надзвичайних умовах із досягненням максимального відвернення шкідливого впливу енергетики на довкілля.

Проблеми енергетичної безпеки були вперше визнані у промислово розвинених країнах з ринковою економікою у 1973–1974 рр., коли в результаті близькосхідної кризи почала реалізовуватись тенденція до різкого скорочення нафти з цього регіону в ПРК і ризьке подорожчання цін на нафту. Ці тенденції призвели до великої енергетичної кризи. Саме в цей період сформувалося сучасне визначення енергетичної безпеки, яке було дано Світовою енергетичною радою, як «впевненість у тому, що енергія буде в розпорядженні в тій кількості і тій якості, які необхідні при даних економічних умовах [6].

Ефективність сфери енергоспоживання «підтримує» зазначену достатність, сприяє її стабільності, запобігає напруженість паливно-енергетичного балансу.

Безпечним є стан енергетики, який характеризується стійкістю енергетики до різного роду загроз, наявністю «імунітету» до негативних впливів, потенційно здатних порушити процес нормального функціонування виробничих сил і соціальних систем, а також загрожуючи досягнутому рівню життя населення. Енергетична безпека — одна з основ ефективної та конкурентоздатної економіки, соціальної та політичної стабільності суспільства.

Основними принципами забезпечення енергетичної безпеки є:

пріоритет прав людини та верховенство права на незалежне цивілізоване існування;

баланс інтересів особи, суспільства, національного господарства і держави, їх взаємна відповідальність і адекватність заходів захисту їх інтересів реальним і потенційним загрозам у сфері діяльності енергетики;

пріоритет вітчизняних цінностей у галузях енергетики та у сфері їх діяльності.

Принцип пріоритетів вітчизняних цінностей не виключає можливості й необхідності використання передових світових технологій і техніки, імпорту необхідних енергоресурсів, їх диверсифікації, залучення зовнішніх інвестицій.

Незалежно від трактування поняття енергетичної безпеки треба мати на увазі, енергетична безпека є досить складним, багатограним по своїй суті поняттям, яке характеризує рівень захищеності суспільства від загроз порушення стабільності паливно- й енергозабезпеченості, виникнення дефіциту енергоресурсів.

Рівень захищеності від загроз визначається наступними факторами:

фактори сталого й ефективного енергозабезпечення характеризують здатність галузей енергетичної інфраструктури країни виконувати свої функції, забезпечуючи необхідний обсяг поставок якісних паливно-енергетичних ресурсів, стабільне функціонування і прогресивний розвиток всіх галузей економіки (наскільки це залежить від поставок паливно-енергетичних ресурсів) та необхідний рівень життя населення;

фактори ефективності енергоспоживання характеризують здатність споживачів і економіки в цілому економно витратити паливно-енергетичні ресурси, послідовно реалізувати економічно виправданий потенціал енергозбереження, скорочувати таким чином потреби в енергетичних ресурсах;

фактори «сприятливого клімату» — здатність всіх інститутів державного рівня створювати сприятливі правові, соціально-політичні, фінансово-економічні та міжнародні умови для реалізації постачальними і споживачами енергоресурсів своїх функцій;

фактори енергетичної незалежності (самостійності) — збалансування на внутрішньому ринку попиту на енергоресурси та їх пропозиції з деяким перевищенням пропозицій над попитом, що дозволяє мати достатні резерви та запаси.

Ситуація, яка склалась зараз на Україні, виявилась набагато серйознішою, ніж у промислово розвинених країнах в середині 70-х років. Для них енергетична криза була пов'язана лише з проблемою поставок одного, але дуже важливого енергоносія — нафти, в умовах достатньо здорової в цілому економічної ситуації. На Україні зараз глибока криза енергетики охоплює, по-перше, всі її сектори. По-друге, вона відбувається в умовах загальнонаціональної політичної та соціально-економічної кризи. По-третє, в цій кризі злилися в енергетичному преломленні, кризисно-стогнаційні фактори попереднього розвитку економіки і країни в цілому і проблеми становлення нової системи.

Енергетична безпека визначається кількісними і якісними показниками наявності власних енергоресурсів, транспортної інфраструктури, рівнями енергоспоживання, можливістю використання альтернативних джерел енергії. Вона залежить від рівня забезпечення своїх потреб власними паливно-енергетичними ресурсами, наявності альтернативних джерел їх надходження. Впливає на енергетичну безпеку і частка різноманітних енергоносіїв в енергоспоживанні. Значною мірою енергетична безпека обумовлена рівнем освоєння і використання наявних ресурсів і глибиною їх переробки, станом контролю за витратами енергетичних ресурсів, рівнем енергозбереження (створенням умов, які перешкоджають витратам).

Підґрунтям енергетичної безпеки є сталий розвиток власного паливно-енергетичного комплексу і ефективне використання енергії на основі широкого застосування енергозберігаючих, екобезпечних технологій у виробництві та на побузі.

Сьогодні положення із забезпеченням енергетичної безпеки у цілому задовільне, масові недопоставки енергетичних ресурсів відсутні. Але таке відносне благополуччя обумовлено перш за все значним зниженням попиту на енергетичні ресурси через спад виробництва у країні в цілому. Але з цим як раз пов'язані основні побоювання за енергетичну безпеку країни в майбутньому. Як тільки спад виробництва, фінансово-економічна криза зміняться по-зжвавленням, а потім економічним зростанням — так виробничий апарат галузей енергетичної інфраструктури, зношений, технічно і технологічно відсталий, буде не в змозі забезпечити зростаючий попит на енергетичні ресурси, особливо з урахуванням значної енергомарнотратної економіки, а також великої інерційності та капіталоемності енергетики. В результаті енергетика може бути гальмом розвитку країни.

Необхідно виділити основні фактори кризового стану галузей енергетичної інфраструктури України:

спад виробництва у всіх галузях енергетичного сектора;

низький технічний рівень виробничого апарату паливно-енергетичного господарства і сфери енергоспоживання;

великі втрати на всіх етапах поставки енергоресурсів, низький рівень енергозбереження;

негативний вплив об'єктів галузей енергетичної інфраструктури на навколишнє середовище;

велика зношеність основних засобів енергетики; низька економічна ефективність підприємств і галузей енергетики та обумовлена цим висока вартість паливно-енергетичних ресурсів;

різкий спад інвестиційної активності, дефіцит інвестицій, обумовлені цим вибуття виробничих потужностей або збереження в роботі фізично та морально зношеного обладнання;

порушення нормального енергозабезпечення, перш за все через неплатежі та недопоставки палива; соціальне неблагополуччя та гострі соціальні конфлікти на підприємствах галузей енергетичної інфраструктури.

Доцільно зазначити, що рівень забезпеченості України власними первинними паливно-енергетичними ресурсами є досить високим (51 %). Згадаємо, що в Японії цей показник становить лише 7 %, в Італії — 17 %, для більшості країн світу цей показник не перевищує 50 %, що зумовлено сучасними світовими економічними закономірностями.

Проблема полягає в тому, що велика частка імпорту енергетичних ресурсів (більше ніж 70 %) здійснюється з території однієї країни (Росії). Вважається, що коли з однієї країни імпортується до 20 % необхідного ресурсу, то це проблема економічна; якщо 30 %, то це стає проблемою політичною; якщо понад 40 % — переростає в проблему державної безпеки. Як бачимо, для України рівні обсягів імпорту енергетичних ресурсів з території однієї країни значно перевищують рівні, що становлять загрозу не тільки для енергетичної незалежності, а й для державної безпеки взагалі. Таким чином, у країні існує гостра необхідність диверсифікації джерел імпорту нафти і газу, яка зумовлена чинниками економічної доцільності та державної безпеки.

Відомості, подані в табл. 1, характеризують і дають можливість порівнювати структури споживання первинних енергоресурсів в Україні та інших країнах світу.

Аналіз цих даних приводить до висновку, що частка нафти в загальному енергоспоживанні України є значно нижчою, ніж у країнах світу, у т. ч. ЄС, ОЕСР та колишнього СРСР. Поясненням цьому може бути неефективність роботи української нафтопереробної галузі (зумовлена низкою об'єктивних та суб'єктивних факторів), а також невідповідність цін на газ в Україні реаліям, що сприяло утворенню дисбалансу в енергоспоживанні на користь газу.

Крім цього, необхідність підвищення частки нафти в загальному споживанні первинних енергоресурсів, що відповідає світовим тенденціям, є одним з проявів впливу показників кон'юнктури світових енергетичних ринків і процесів глобалізації на стан нафтогазового комплексу України, що також сприяє виправленню дисбалансу у структурі вітчизняного енергоспоживання.

Частка вугілля в паливно-енергетичному балансі України має бути збільшена. Підставами для цього є світова тенденція до зростання обсягів його видобутку і споживання, а також традиція складання паливно-енергетичних балансів на користь власних енергоресурсів, що встановилася в багатьох країнах (тим більше, що Україна володіє великими

Таблиця 1. Порівняння показників структури споживання первинних енергоресурсів в Україні та інших країнах світу у 2009 р., %*

Назва країни (утворення)	Нафта	Газ	Вугілля	Атомна енергія	Гідроенергія	Разом
Україна	9,9	46,9	26,8	14,4	2	100
Польща	23,9	13,3	61,8	0	1	100
Росія	19,1	53,7	16,4	5	5,8	100
Країни світу, разом	36,4	23,5	27,8	5,9	6,4	100
Країни ЄС	40,9	24,7	17,4	12,9	4,1	100
Країни ОЕСР	41	23	21,1	9,6	5,3	100
Країни колишнього СРСР	18,4	52,8	17,6	5,6	5,6	100

* За даними джерела [7].

запасами цього ресурсу). Маючи обсяг доведених запасів понад 34 млрд т (3,8 % від світових запасів), Україна посідає 2 місце серед країн Європи та Євразії після Росії (запаси — 157 млрд т, або 17,3 % від світових). Але, незважаючи на це, поки що обсяги споживання вугілля залишаються низькими.

Дослідження світового досвіду також доводять, що структура паливно-енергетичного балансу країни має, в першу чергу, відповідати пріоритетному споживанню того ресурсу, поклади якого в достатній кількості є на її власній території. Наприклад, доведені запаси вугілля Польщі становлять 14 млрд т (частка 1,5 % від світових запасів), у структурі паливно-енергетичного балансу країни частка вугілля становить близько 62 %. Отже, паливно-енергетичний баланс Польщі можна вважати орієнтованим на переважне споживання вугілля. Баланс Росії орієнтований переважно на споживання газу, адже саме запаси газу у країні є найбільшими у світі.

Таким чином, логічним є висновок про необхідність переорієнтації поточного паливно-енергетичного балансу України на пріоритетне споживання вугілля і збільшення частки нафти з відповідними зниженням обсягів споживання природного газу.

Зараз Україна реформує систему суспільного виробництва, впроваджуючи ринкові засади господарювання. Сьогодні головним надбанням трансформації економічної системи в Україні стало роздержавлення переважної частини господарського комплексу. Це створило підґрунтя для розвитку ринкової інфраструктури.

Але трансформація суспільних відносин багато в чому обумовила й глибоку економічну кризу в країні.

Паузування в Україні з 2000 р. сировинно орієнтованої експортної моделі розвитку, яка спиралася на цінові конкурентні переваги, що виникали завдяки дешевизні енергетичних і трудових ресурсів і можливостям «оптимізації» податкового навантаження, створило ілюзію міжнародної конкурентоспроможності національної економіки, обумовило зволікання з вирішенням ключових системних суперечностей останньої.

Внаслідок цього в Україні укорінилася низько технологічна структура промислового виробництва, в

якій майже 70 % належить сировинним галузям. У світовому розподілі праці Україна закріпилася як сировинний і ресурсний придаток, частка експорту сировинної та низько технологічної продукції якого становить близько 85 %, хоча за останні роки і зростає.

Випереджаючими темпами зростає й частка збуту в Україні готової продукції іноземного походження. Вітчизняна економіка втрачає продуктивні робочі місця, новостворену додану вартість, на території України розміщуються ресурсо-, енерго- та екологічноємні виробництва, що обслуговують потреби більш розвинених країн світу.

Заходи економічної політики держави, які здійснювалися в цей період, не лише не були орієнтовані на зміцнення конкурентоспроможності українських товаровиробників, а й нерідко безпосередньо суперечили реалізації цього завдання.

Логічним наслідком несприятливості підприємницького та інвестиційного клімату стало різке сповільнення інвестиційних процесів, що заклало довгострокові тренди зниження конкурентоспроможності національної економіки. Відбулося суттєве збільшення частки видатків на споживання. Переважна більшість українських підприємств поки що залишається осторонь сучасної конкурентної боротьби, яка в основному зосереджується саме у сфері безперервного освоєння нових, проривних технологій виробництва.

Можна констатувати, що вітчизняне виробництво технологічно відстало від світових тенденцій розвитку, має місце незбалансована структура господарства і значна залежність від імпорту, існує тенденція згортання наукоємних виробництв.

Таким чином, економічне середовище функціонування галузей енергетичної інфраструктури складається дуже незадовільно і має потенційні загрози для енергетичної безпеки України.

Висока енергоємність ВВП в Україні також є наслідком суттєвого технологічного відставання в розвитку більшості галузей економіки та житлово-комунальної сфери; незадовільної галузевої структури національної економіки, зокрема імпортно-експортних операцій і впливу «тіньового» сектора економіки.

Однією з найкращих можливостей зміцнення енергетичної безпеки є підвищення рівня енергетичної ефективності економіки України. Це сприятиме також зменшенню економічного тягаря забезпечення потреби в енергії і зробить Україну менш вразливою до підвищення цін на енергоносії і збоїв в енергопостачанні. Крім того, енергоефективність є важливою умовою економічного поступу України загалом. Нині ефективність використання енергії в Україні втричі нижча, ніж в середньому у країнах ЄС. Навіть економіка сусідніх Росії та Білорусі є менш енергоємною. Власні прогнози Уряду щодо енергоефективності та розширеного внутрішнього енергопостачання свідчать, що підвищення енергоефективності більш вигідне для України та більшою мірою впливає на скорочення імпорту, ніж заплановане розширення внутрішнього постачання енергоносіїв.

Можна констатувати, що існуючі нині численні загрози енергетичній безпеці України зумовлені низкою внутрішніх і зовнішніх факторів.

До внутрішніх факторів належать:

відсутність платоспроможного попиту на енергоресурси в обсязі, достатньому для задоволення навіть мінімально критичної потреби суспільства; надмірна енергоємність валового внутрішнього продукту;

застарілість та високий рівень спрацювання основної частини енергетичних потужностей;

недостатній обсяг інвестицій у розвиток галузей енергетичної інфраструктури;

відсутність власного виробництва ядерного палива (на базі наявних покладів уранової руди) і забезпечення повного ядерного циклу;

відсутність контролю за діями трейдерів, які фактично монополізували ринки постачання енергоресурсів;

недостатня готовність енергетичного господарства країни до забезпечення енергопостачання за умов виникнення глобальних і внутрішніх критичних ситуацій із перервами в енергозабезпеченні споживачів або надмірним зменшенням видобутку (імпортуванні) дефіцитних енергоносіїв;

обмеженість комплексних наукових досліджень щодо стану і перспектив вітчизняної енергетики;

недостатня виваженість рішень на державному рівні стосовно роздержавлення підприємств паливно-енергетичного комплексу (приватизація в електроенергетиці, реструктуризація вугільної промисловості);

недосконалість діючої та неповнота розробки нормативно-правового забезпечення діяльності підприємств енергетики із забезпеченням її до умов міжнародних стандартів в енергетиці;

невизначеність у пріоритетах розвитку галузей енергетичної інфраструктури країни;

недостатня адаптованість діючої інфраструктури паливно-енергетичного господарства до ринкових умов діяльності;

недостатня прозорість ринку енергоносіїв; відсутність дійової державної політики енергозбереження.

На енергетичну безпеку України значною мірою впливають і зовнішні чинники, які все більше стають факторами геополітичної стратегії держави.

Серед зовнішніх факторів найважливішими є: високий рівень монополізації постачання імпортних паливно-енергетичних ресурсів;

висока залежність енергозабезпечення України, а через нього ефективності діяльності ключових секторів економіки і конкурентоздатності вітчизняного виробництва від кон'юнктури зовнішніх ринків енергоносіїв.

До специфічного фактору глобального характеру відносяться ті обставини, що Україна успадкувала від колишнього СРСР потужний потенціал із транзиту енергетичних ресурсів. Через територію України проходить система трубопроводів вуглеводневих, а також лінії передачі електроенергії із Росії та інших країн СНД у Центральну і Західну Європу. При цьому транзитний трубопровідний транспорт одночасно обслуговує і крупних вітчизняних споживачів енергетичних ресурсів, а електричні лінії взаємозв'язані із внутрішніми електричними мережами.

За цих обставин результати роботи енергетичного господарства України впливають не тільки на власну енергетичну безпеку, але і певною мірою пов'язують власну стабільність енергопостачання із стабільністю постачання енергоносіїв до країн Західної та Центральної Європи.

Серед ключових стратегічних завдань оздоровлення економіки і базових галузей енергетики є:

забезпечення стабільно високих темпів економічного зростання наукоємних виробництв в першу чергу за рахунок внутрішніх чинників;

зниження енергоємності вітчизняної економіки за рахунок реалізації дійової енергозберігаючої політики, оздоровлення енергоємних галузей на основі інноваційної моделі їх розвитку, нарощування власного виробництва дефіцитних енергоносіїв (у першу чергу вуглеводневих) на інноваційній основі.

Забезпечення нарощування конкурентоспроможності національної економіки базується на здійсненні потужного комплексу скоординованих заходів стратегії державної економічної політики, в якій одне із пріоритетних місць займатиме комплекс рішень щодо стабілізації енергозабезпечення та енергетичної безпеки держави.

Висновки. У зв'язку із загостренням кризових явищ в економіці виникла необхідність у більш широкому, комплексному підході до економічної

безпеки, а саме врахування впливу енергетичного фактора на економічну безпеку країни.

На нинішньому етапі економічного розвитку України ступінь відповідності галузей енергетичної інфраструктури вимогам енергетичної безпеки є неприпустимо низьким, що стає перешкодою на шляху стабілізації і розвитку усього економічного комплексу, і тому заходи по його підвищенню набувають першочергового значення.

Література

1. Шлемко В. Економічна безпека України: суність і напрямки забезпечення: моногр. / В. Шлемко, І. Бінько. — К.: НІСД, 1997. — 150 с.
2. Корецька С. О. Розвиток соціально-економічної інфраструктури / С. О. Корецька // Держава та

регіони. Серія «Економіка та підприємництво». — 2006. — № 1. — С. 121–126.

3. Хоменко Я. В. Тенденції системної трансформації ринкової інфраструктури в умовах глобалізації / Я. В. Хоменко // Прометей. — 2004. — № 1(13). — С. 131–134.

4. Ткач А. Інституціональні елементи ринкової інфраструктури / А. Ткач // Управління сучасним містом. — 2005. — № 1. — С. 43–50.

5. The right way to invest in infrastructure // McKinsey Quarterly. — 2009. — September.

6. Energy Dictionary / World Energy Council. — Paris, 1992. — 635 p.

7. BP Statistical Review of World Energy, 2010.

Надійшла до редакції 25.02.2011 р.

УДК 330.15:56(043.3)

Т. В. Ревко,

*канд. екон. наук,
доцент,*

*Державний інститут управління
та економіки водних ресурсів,
м. Київ*

СУТНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕТАПИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ВОДОГОСПОДАРСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Діяльність водогосподарсько-меліоративного комплексу характеризується необхідністю прийняття великої кількості управлінських рішень. Тому важливо в сучасних умовах гострого дефіциту бюджетних коштів, надати нового смислу сутності управлінського рішення, його ефективності та етапам прийняття.

Проблематика управлінських рішень широко представлена в наукових працях вітчизняних і закордонних вчених. Зокрема питання теорії і практики прийняття управлінських рішень вивчав В. М. Колпаков [1], методи прийняття управлінських рішень на засадах компромісного розв'язання досліджував І. Б. Олексів [2], Е. Кіхлер [3] зосередився на питаннях прийняття рішень в організаціях і психології праці й організаційної психології. Питання сутнісних характеристик управлінського рішення були в полі зору закордонних вчених Е. Frank Harrison, Monique A. Pelletier [4]. Розробляла управлінські рішення на прикладі конкретних організацій З. Авдошина [5, 6]. Методами та етапами прийняття управлінських рішень займався Ю. О. Барабаш [7].

Проте у існуючих напрацюваннях вчених відсутнє визначення сутності управлінського рішення бюджетної організації, ефективних управлінських рішень і етапів прийняття у водогосподарсько-меліоративному комплексі.

При написанні даної наукової роботи використувалися такі методи економічної науки, як абстрагування, індукція, дедукція, узагальнення.

Існують різні погляди вчених на визначення поняття управлінське рішення: Наведемо деякі з них.

Управлінське рішення — це момент в постійно поточному процесі оцінки різних можливостей для досягнення визначеної цілі [4].

Управлінське рішення — це закономірний результат діяльності керівника і реалізується у формі директивної цілеспрямованої дії на об'єкт управління [5].

Управлінське рішення — це акт цілеспрямованої зміни ситуації, вирішення проблеми, варіант впливу на систему і процеси, які в ній відбуваються [5].

Управлінське рішення — це продукт управлінської праці; розумової діяльності людини [7].

© Т. В. Ревко, 2011